

Posisjonsnotat 2017: Avfalls- og gjenvinningspolitikk

Norsk Industri mener:

- Avfall er en ressurs med økonomisk verdi, på lik linje med naturressurser.
- Gjenvinning av avfall gir store gevinster for samfunnet ved at forbruket av energi og jomfruelig råvare reduseres og valget mellom mulige råvarer for industrien blir større.
- De mest effektive løsningene for miljøvennlig utnyttelse av avfallsressurser utvikles gjennom konkurranse på like vilkår mellom industrielle gjenvinningsbedrifter.
- En god gjenvinningspolitikk tilrettelegger for bærekraftig utvikling ved å foredle avfall til ny råvare under stabile rammebetingelser for nærings- og bedriftsutvikling.

Norsk Industri vil:

- Øke andelen avfall som forberedes til ombruk eller materialgjenvinnes.
- Jobbe for konkurranse på like vilkår mellom offentlige og private gjenvinningsaktører.
- Jobbe for at etterlevelse av regelverk prioriteres i hele bransjen.

Prioriterte områder i avfalls- og gjenvinningspolitikken:

Generelle rammebetingelser

Avfalls- og gjenvinningspolitikken utvikles i skjæringspunktet mellom miljøpolitikk og næringspolitikk. Virkemidlene må forene hensynene til miljø, verdiskaping, i hele verdikjeden fra avfall til ny råvare, og en markedsmessig håndtering av avfallsressurser. Det må legges til rette for lokalisering av gjenvinningsbedrifter i områder der avfall oppstår. Det vil gi muligheter for gode og fornuftige logistikk- og transportløsninger og sikre lønnsomhet ved optimal ressursutnyttelse av avfall, som er til nytte for samfunnet.

Råvarer og marked

Internasjonal handel med resirkulert råvare og miljøteknologi, er en forutsetning for en samfunnsøkonomisk og miljømessig fornuftig gjenvinningspolitikk. Derfor må hverken gjenvunnet eller jomfruelig råvare ilegges eksportrestriksjoner. Virkemidler som griper inn i markedet, med hensikt å styre avfall til bestemte avfallsanlegg er uheldig, da dette gir ulike konkurransevilkår og mindre effektive markeder for gjenvinning. Det skal ikke være en konkurranseulempet at et råvare er resirkulert fra avfall, så lenge råvarens kvalitet er god nok. EUs kriterier for biprodukter og End of Waste, må praktiseres likt i EØS-området. Harmoniserte kvalitetsstandarder for resirkulert råvare vil også bidra til å åpne markedene ytterligere. Det er viktig med lik praktisering av internasjonalt og europeisk regelverk, og at krav som stilles til norske bedrifter ikke er så strenge at det gjør praktisk drift umulig.

Konkurranse på like vilkår om husholdnings- og næringsavfall

Næringslivets ansvar for håndtering av eget avfall er en økonomisk og miljømessig suksess. Norsk Industris anbefaling til norske kommuner er å ta markedet i bruk, stille krav til ressursutnyttelse ved håndtering av husholdningsavfall og lyse ut anskaffelsen på offentlig anbud. Det er ingen grunn til at kommunen skal opptre som industriaktør og binde offentlig kapital i å eie egne behandlingsanlegg når det eksisterer et velfungerende marked for avfallsbehandling. Konkurranse på like vilkår mellom profesjonelle industrielle aktører er en forutsetning for at innovative, effektive og miljøvennlige løsninger for

innsamling og behandling av avfall skal utvikles og tas i bruk. For å få til rettferdig konkurranse er det avgjørende at skjermet tjenesteproduksjon (monopol) og kommersiell næringsvirksomhet ikke kan være organisert innen samme konsern/foretak, og heller ikke ha eiendeler i hverandre. Evt. offentlige eierinteresser bør forvaltes direkte av kommunen.

Avfallshierarkiet

Norsk Industri støtter avfallshierarkiet og prioriteringen mellom avfallsforebygging, ombruk, materialgjenvinning, energiutnyttelse og sluttbehandling. Avfall med miljøgifter som bør tas ut av kretsløpet, bør destrueres samtidig som ressursene i avfallet utnyttes. For å øke andelen avfall som materialgjenvinnes må det stilles krav om utsortering av resirkulerbare fraksjoner som matavfall, plast og papir, før energiutnyttelse av restavfall.

Europeisk avfalls- og gjenvinningsregelverk

Europeisk regelverk legger sterke føringer på norsk avfalls- og gjenvinningspolitikk. Norske myndigheter må aktivt delta ved utformingen av europeisk regelverk for avfall og gjenvinning, og trekke med seg norsk næringsliv. EU-regler må implementeres på en slik måte at gjenvinningsbedriftene gis gode rammevilkår for økt ressursutnyttelse av avfall.

Etterlevelse av regelverk

Norsk Industri vil jobbe for at gjenvinningsbedriftene prioriterer etterlevelse av lover og regler, driver sin virksomhet på en forsvarlig måte og opptrer i samsvar med tillatelser og god forretningsskikk. Bransjen har utviklet seg i positiv retning. Det er høyere teknisk kvalitet på anleggene og større kompetanse om regelverk i bedriftene. Terskelen for hva myndighetene kontrollerer, og vurderer som brudd på regelverket blir stadig strengere. Men, antallet avvik ved tilsyn er noenlunde stabilt og potensialet for forbedring er fortsatt tilstede. Det er et mål at antallet alvorlige og/eller gjentatte avvik ved myndighetenes tilsynsaksjoner reduseres, i takt med at bransjen profesjonaliseres. Økt tilsyn med både store og små bedrifter i bransjen er nødvendig, for å bidra til konkurranse på like vilkår.

Effektiv organisering av næringslivets produsentansvarsordninger

Produsentansvar innebærer at næringslivet tar ansvar for produkter når de kasseres som avfall. Mange av dagens produsentansvarsordninger ble etablert i en tid med umodne markeder for gjenvinning av avfall. Før nye produsentansvarsordninger innføres må det dokumenteres at eksisterende virkemidler for å få til innsamling og håndtering, herunder gjenvinning i tråd med avfallshierarkiets prioriteringer, av avfallsfraksjonene ikke fungerer tilfredsstillende. Produsentansvarsordninger som er nødvendige for å fremme miljøvennlig produktdesign, ombruk og materialgjenvinning må utvikles som næringslivets ansvar.

Fakta om gjenvinningsindustrien i Norge

- Avfalls- og gjenvinningsbransjen omsetter årlig for ca. 23 milliarder kroner, hvorav den private delen av bransjen står for om lag 70 % av omsetningen.
- Avfalls- og gjenvinningsbransjen sysselsetter ca. 8000 personer. Av disse jobber ca. 5200 personer (dvs. 65 % av de sysselsatte) i den private delen av bransjen. Tallene inkluderer ikke industribedrifter som benytter gjenvunnet råstoff i sin produksjon.
- Gjenvinningsindustrien er leverandør av sekundære råvarer og brensler foredlet fra avfall til prosessindustri, nasjonalt og globalt. Eksempler på viktige gjenvunne råvarer er metaller, papir/papp, trefiber, og forskjellige oljeprodukter, plast og kjemikalier.